

Українські відповідники іменників цього словотвірного типу часто утворюються за допомогою формантів –ун (*стрибун, буркун*), –як (*ниак*), –як-а (*забіяка*), –ець (*обідранець*), які також надають деривату пейоративного забарвлення. У парах слів *rijan* – *ниак*, *bijan* – *забіяка*, *bričán* – *буркун*, *skokan* – *стрибун* спостерігаємо тотожні твірні основи, інколи корелятом виступає складна назва (*křupan* – *цінов'яз, гречкосій*). У якості ономасіологічної ознаки носії мови часто обирають переносні ознаки предметів, тварин тощо, які найдаліше характеризують вдачу чи поведінку людини, тому спектр мотиваційної семантики є досить широким. Причому асоціації при виборі ознаки можна проводити за способом, швидкістю, місцем дії тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Мартынов В.В.* Праславянская и балто-славянская суффиксальная деривация имен. – Минск, 1973. – 59 с.;
2. *Преображенский А.Г.* Этимологический словарь русского языка. – М., 1958. – Т.1-2;
3. *Словник української мови*: В 11 тт. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980;
4. *Hauser P.* Nauka o slovní zásobě. - Praha: SPN, 1980. – 192 s.;
5. *Holub J., Kopečný F.* Etymologický slovník jazyka českého. – Praha: Státní nakladatelství učebnic v Praze, 1952. – 576 s.;
6. *Kopečný Fr.* O problematice příjmení typu Kopal, Koupil a věcech příbuzných // Naše řeč. – 1975. – Ročník 58, č. 3. – Str. 152-160;
7. *Machek V.* Etymologický slovník jazyka českého. – Praha.: ČSAV, 1968. – 866 s.;
8. *Slovník spisovného jazyka českého*: V 8 dílech. - Praha: Academia, 1989.
9. *Šmilauer V.* Nauka o českém jazyku. – Praha: SPN, 1974. – 334 s.
10. *Tvoření slov v češtině. 2. Odvozování podstatných jmen / Za redakce Fr.Daneše, M.Dokulila, J.Kuchaře.* – Praha: Academia, 1967. – 780 s.

Вакуленко М.О. (Київ, Україна)

Транслітерація українською латиницею: слов'янське коріння та національні особливості

У цій статті представлено наукове обґрунтування, принципи транслітерації і кирилично-латиничні трансляційні таблиці для української мови.

Ключові слова: транслітерація, азбука, кирилиця, латинка.

В данной статье изложено научное обоснование, принципы транслитерации и кирилично-латиничные транслитерационные таблицы для украинского языка.

Ключевые слова: транслитерация, азбука, кириллица, латиница.

In this article, the scientific background, transliteration principles and Cyrillic-Latinic transliteration tables for the Ukrainian language, are given. The problems of inculcation of Ukrainian Latinics are reviewed.

Key words: transliteration, alphabet, Cyrillics, Latinics.

Метою роботи є викладення наукового підходу до кирилично-латиничної транслітерації українських текстів. **Актуальність** теми зумовлена відсутністю єдиного національного стандарту української латиниці і розбіжностями написання українських назв у міжнародному спілкуванні. **Предметом** дослідження є кирилична та латинична абетки, **об'єктом** – літери.

Як подавати українські реалії в міжнародному спілкуванні? Ми знаємо, що окремі слова однієї мови “вживляються” в іншу на основі транскрибування (відтворення звуків) і підкоряються її правилам та словотворенню: *Сімферополь* (з еллініської), *Orly* (з української). Це – запозичені слова. Але інші – і їх більшість – відносяться до класу іншомовних: вони лишаються приналежними до “своєї” мови і підлягають лише її законам, а змінюється тільки правописна система, в якій записується дане слово. Це передусім національні власні назви (не екзоніми) та ті загальні назви, які не набули окремого переважного вжитку в іншій мові або підпадають під юрисдикцію даної держави. Для таких слів потрібна транслітерація – спосіб запису, який зберігає національні графічні особливості.

Нагадаємо, що транслітерація – це перезапис літер за допомогою іншого правописного укладу, який регулюється орфографічними нормами даної мови. Тому транслітерована форма повністю рівнозначна вихідній: інформація, яку містить текст, при цьому не спотворюється. На такій особливості транслітерації наголошував і Ю. С. Маслов: “Наукова транслітерація повинна будуватися за принципом взаємнооднозначної відповідності між транслітераційними знаками та графемами оригіналу. Це забезпечить стовідсоткову можливість зворотного переведення транслітерованого запису” ([1, 262]). Яскравим прикладом транслітераційної відповідності є представлення тексту за допомогою гаєвиці та вуковиці в сербохорватській мові.

В усьому світі набула поширення латинська графіка. Саме тому Китай, Японія, Ізраїль, Еллада (Греція), Болгарія та інші країни виробили для міжнародного спілкування паралельні латинізовані абетки (див. [2-5; 6, 1; 7, 238]). Так, назви *Hiroshima, Kawasaki, Burma, Hong Kong, Taiwan, Java, Jamaica, Delhi, Afghanistan, Jerusalem, Iraq, Thessalia, Hania* тощо записані не англійською мовою, а відповідними національними латиницями. У містах Еллади назви вулиць подаються у двох формах: елліничею та латиницею. Якщо спиратися на загальноприйняті засади міжмовних взаємовідносин, то й Україну на міжнародній арені повинна представляти державна мова. Для “експортного” запису українських текстів латинськими буквами у документах, угодах, паспортах, друкованих виданнях та картах, міжнародних телеграмах, електронній пошті та в інших телекомунікаційних мережах і т. д. необхідна українська латиниця (УЛ), яка є важливим доповненням до нашого правопису.

За світовими мовними правилами, оригінальне написання власних назв у середовищі іншої мови не змінюється: *San-Jose* (місто в США), *Cojijo*

(провінція Канади), *Gijon, Guadalajara, Volkswagen, Johannesburg, Katja* (шоколадка німецької фірми “Bossner”), *Ljubljana, Sarajevo, Katowice, Ajax, Juventus, Mroczek, Hercules Poirot* (герой оповідань Агати Крісті) тощо. Цікаво, що в італійській абетці букви *j* немає – а назва відомого футбольного клубу “Ювентус” зберегла автентичний латинський запис. На таку “недоторканість” власних назв звернув увагу ще О. О. Реформатський ([8, 96]).

Прийняті й резолюції ООН: IV/20 (1982 р.) – “Про зменшення кількості екзонімів” – та V/13 (1987 р.) – “Про переважність національних офіційних форм географічних назв”. Отже, власні назви, що належать Україні, тобто підпадають під її юрисдикцію, мають записуватися не за чужою латинографічною нормою, а українською латиницею – її державною мовою в міжнародному спілкуванні.

А як бути з читанням? Власна назва не обов’язково підлягає звичним для даної мови правилам – згадаймо поширену фразу “How do you spell your name?”. Навряд чи прізвище *Waugh* викликає в носіїв англійської мови менше таких запитань, ніж *Jakobson* (або ж *Jakovenko*). У самій же англійській мові двознак *ch* [ч] може прочитуватись: [ш] (*attach, Chicago*), [х] (*Loch-Ness, Gallacher*), [к] (*Christy*). Тому мрії фонетично підлаштуватися під іншу мову (тобто забезпечити “легке” читання) є нездійсненними. Ще О. О. Реформатський застерігав [8, 96], що прагнути до адекватного читання власних назв у інших мовах не варто. Як показано в [9, 70-71], в англійській транскрипції неминуче спотворюється написання та звучання слова, а прізвища штучно “помножуються”. Сплутуються “ц” і “тс”, знищується знак пом’якшення ([10, 21; 11, 10]). Внаслідок цього, наприклад, *Зайцев* спотворюється в “Зайтсева”, *Буряк* – у “Б’юр’яка”, *Левитський* “ототожнюється” з *Левицьким, Тоцька* – з *Тотською, Гальченко* – з *Галченком*, а *Черняцький* “помножується” аж ушістнадцятеро: *Черніатский/Черніатский/Черніацкій/Черніацкій, Черніацкій/Черніацкій/Черняцкій/Черняцкій, Черніатський/Черніатський/Чернятський/Чернятський, Черніацькій/Черніацький, Черняцькій/Черняцький.*

Штучно “помножуються” прізвища і внаслідок транскрибування на декілька різних мов. Так, “занглішчений” Шевчук виглядає як *Shevchook*, “офранцужений” – як *Chevtchouc*, “онімечений” – як *Cshewtschuk*. А японці, чехи, німці, французи, араби, елліни та інші освічені народи записують своє прізвище завжди однаково – незалежно від мови, в оточенні якої воно з’являється. Офіційна назва Чехії англійською мовою – *Czech Republic*. І ніхто не прагне прочитати це як “Кзеч” ([12, 17]). Не зламали языка англомовці ні на іспанському Хіхоні (*Gijon*), ні на словенській Люблянці (*Ljubljana*), ні на боснійському Сараєві (*Sarajevo*).

Транскрипційне відтворення реалій якої-небудь мови графічними засобами іншої, якщо ці реалії не належать цій іншій мові, виправдане лише в одному випадку – на початковій стадії вивчення іноземної мови. Наприклад, при

вивченні російської мови носіями англійської наводяться словоформи, вимова яких за правилами англійської мови наближено відтворює російську: *petuh - ruetookh, бабочка - babachka, велосипед - vylaseepyed* і т.д. ([13, 2003]).

Транслітерація кириличної абетки української та інших східнослов'янських мов має орієнтуватися на споріднені слов'янські мови: адже тільки в цьому випадку можна уникнути проблем зі штучним спотворенням інформації. Підкреслимо, що саме такий підхід пропонував і О. О. Реформатський у [8, 97]. Автор галицького букваря та граматики Йосип Лозинський уживав латинські літери ще в 1834 році ([14, 32]). Відомий український культурний діяч 19-го століття Антін Кобилянський писав латиницею, близькою до графіки сербохорватської та чеської мов – зокрема, уживав відповідність *ь – j* ([14, 32]). Пропонував свій варіант УЛ і С. Пилипенко ([15, 28]). На таких же засадах розробляли транслітерацію кирилиці й видатні російські мовознавці Л. В. Щерба [16], О. О. Реформатський [8; 20], Р. О. Якобсон [17] та інші. Їхня праця стала науковою основою для міждержавного транслітераційного стандарту ГОСТ 16876-71 (Ст. СЭВ 1362-78).

Але цей стандарт теж має істотні недоліки. Так, відповідність *й – jj* не відзначається природністю, а транскрипційне відтворення *ь – ’* (“кома вгорі”) порушує саму умову транслітераційності. Крім того, наявне посередництво російської мови (в українській частині це стосується передачі літер *г – g, и – i, і – ih, ь – “кома вгорі”*).

Транскрипційне відтворення пом'якшення комою вгорі (’), крім порушення транслітераційності, не дозволяє розрізнити велику і малу літери для позначення м'якого знака (*ь і Ь*), що призводить до порушення вимоги зворотливості: так, написи *ТЮМЕНЬ* (рос.), *ВОЛИНЬ* (укр.) переходять у *ТЮМЕНЬ* (рос.), *ВОЛИНЬ* (укр.). До речі, апостроф *е* не на кожній клавіатурі, і його часто замінюють лапками (‘) – а це неминуче породжувало б додаткову плутанину. Отже, “кома вгорі” незручна навіть для росіян. Ще більш незручна вона для українців: адже апостроф (його немає в російській кирилиці) – це знак відділення від йотованої, а не пом'якшення. Ми звикли, що слово “бур'ян” пишеться з апострофом, а “бур'як” – без нього, а не навпаки.

Крім того, комп'ютер іноді сприймає слово з апострофом як два і в деяких іменах (зокрема, після *l, al, el*) автоматично замінює букву після апострофа на велику: *L'Viv, Al'Bert, El'Vira*. Відповідно змінюється ім'я і літера, до якого воно прив'язане (Альберт – Берт, Ельвіра – Віра тощо) – а це значно ускладнює пошук потрібного слова. На сайті погоди за адресою http://weather.yahoo.com/regional/UPXX_K.html ми зустріли цікаву назву: *Khmel'Nyt's'Kyi*. Тому вживання апострофа слід обмежити лише притаманними йому функціями.

УЛ повинна враховувати й умову сумісності зі стандартним кодуванням літер у комп'ютерах.

Звичайно, абетка УЛ має бути єдиною правописною системою літер. По-перше, вживання сторонніх (нелітерних) значків типу зірочки, тире (мінуса), плюса, двокрапки, лапок тощо в ролі яких-небудь букв у ній неприпустиме. Вигадувати нову азбуку Морзе, мабуть, не варто. По-друге, одна й та ж буква не може мати кількох різних позначень залежно від її місця – скажімо (*qh*), (*'h*), (**h*).

Наукові принципи для транслітераційного стандарту УЛ узагальнюють набутий досвід [1; 2; 3, 16-17; 4-9; 10, 20-29; 11; 12; 14-20] і відповідають сучасним вимогам. Згідно з [10, 23; 11, 11], основа стандарту УЛ – **транслітераційна** таблиця, яка базується на принципах: **системність** (латиниця – єдина система, елементи якої існують не розрізнено, а пов'язані за певними ознаками); **точність** (адекватне відтворення кожної букви кирилиці); **взаємна однозначність** (взаємнооднозначна відповідність між кожною буквою кирилиці та символом латиниці, що може включати кілька літер); **зворотливість** (відновлення початкового тексту після повторного транслітерування); **безпосередність** (відсутність мови-посередника – англійської, французької, латинської тощо); **традиційність** (врахування фонетично-графічних традицій української мови та вживання окремих графем латинської абетки); **нормативність** (відповідність нормам чинного українського правопису); **кодovність** (вживання латинських символів з кодами ASCII 0-127 – без діакритичних знаків – що необхідно для комп'ютерного пересилання). Ці принципи затверджені Держстандартом України 18/10/1995.

Загальна УЛ – яка відповідає українській частині ГОСТ 16876-71 із поправками та доповненнями – наведена в Таблиці 1.

Таблиця 1: загальна українська латиниця

А а - А а	Б б - В в	В в - V v	Г г - Gh gh	Г г - G g
Д д - D d	Е е - Е е	Є є - Je je	Ж ж - Zh zh	З з - Z z
И и - Y y	І і - I I	Ї ї - Ji ji	Й й - J j *	К к - K k
Л л - L l	М м - M m	Н н - N n	О о - O o	П п - P p
Р р - R r	С с - S s	Т т - T t	У у - U u	Ф ф - F f
Х х - Kh kh	Ц ц - C c	Ч ч - Ch ch	Ш ш - Sh sh	Щ щ - Shh shh
Ю ю - Ju ju	Я я - Ja ja	Ь ь - J j **		

* на початку слова, після голосних та апострофа; ** після приголосних

Ця таблиця вносить незначні (за кількістю!) поправки до ГОСТ 16876-71: *z – gh, r – g, u – y, i – i, й – j, ь – j* (після приголосних).

Апостроф ставиться перед йотованими *ja, ju, je, ji, jo* за відсутності пом'якшення і для відділення *j* від наступних голосних у буквосполучах *ja, ju,*

йе, їй, ѡа, ѡу, ѡе: Ghryghor 'jev, V'juny, pid'jom, Volynj 'aghroprom, raj 'uprava.

Літера “г” має давню традицію її представлення в латинографічних мовах. Сам знак кирилиці “г” походить від еллінської літери “γ (Γ)” (гама), і їм відповідають дуже близькі звуки (див. [9, 69; 10, 24]). Латинська літера *g* теж виникла з еллінської гами γ, внаслідок чого у світових мовах існує графічна відповідність *γ – g*. Це й зумовлює її етимологічний зв'язок з українською “г”: *Григорій – Gregory (англ.), графолог – grafolog (чеська), Грабович – Grabowicz (пол.), Югославія – Jugoslavija* тощо. Та й потвори типу *heohrafija* (???) в жодній мові не існує. Отже, латинізоване відображення літери *z* має неодмінно включати в себе знак *g*.

Відповідно до [9-11; 17], знак *h* традиційно вживається як модифікатор, що унеможливило неоднозначності сполук *ch, kh, sh, shh, zh (specghrupa, p'jatj kgh, lishghosp, Vyshghorod, Zghar)*. Адаже вживання знака *h* як окремої літери – наприклад, *z* – призводило б до сплутання *ч і чz, ж і zж, х і kz, ш і cz, щ і шz*. Це, як зазначено в [9: 69; 18: 60], враховує і традиції письма в латинографічних мовах світу, де буква *h* означає невелику зміну фонетичного значення попередньої літери, тобто “модифікує” відповідний елемент: *bh, ch, dh, gh, kh, lh, nh, ph, rh, sh, th, wh, zh*. Такий вибір відтворює також історію перетворення давньослов'янського проривного [g] в українській шілиний [г] – (див. [21, 15; 22, 82]).

Коли кажуть, що літері “г” має відповідати “h” – бо хтось, мовляв, саме так пояснював іноземцям звучання [г], – то тут аж подвійна плутанина. По-перше (і найголовніше): при транслітерації йдеться не про звуки, а про букви – тому апеляції до вимови не стосуються суті справи. Але навіть і фонетично звук [г] стоїть значно далі від європейського [h], ніж [x] (див. [26; 27, 182]). Тому літеру *h* часто й записують або прочитують як “x”: *Хорбач, Хрінішин*. Додаткове обґрунтування транслітерації української „г” див у [23-25].

Відтворення (*й, ѡ*) – *j* забезпечує транслітераційність, нормативність, однозначність і традиційність. У старослов'янській мові голосний дізний звук переднього ряду [ь] утворював склад і читався як короткий [i] ([21: 17], див. також [9, 69; 10, 24; 11, 12]) – а саме так зараз інколи називають звук [й]. Отже, літери *й* та *ь* мають спільне джерело. Внаслідок такої спільності, йотовані пом'якшують попередній приголосний (якщо немає апострофа). Цю “надлишковість” (це так звана доповнювальність, скалькований з російської термін – додаткова дистрибуція) помітив іще понад 300 років тому відомий слов'янський мовознавець Ю. Крижанич: він навіть пропонував вилучити з кирилиці *й: краь, стовь, пьете, гавь* ([19, 76]). Сербохорватську розв'язку *ь – j* вживав Р.О. Якобсон [17] (див. також [20]). Застосовується вона і в болгарській латиниці [7, 238]. Отже, запис в УЛ відповідає мовній практиці: так, форми *Куйив, Украјина* є в чеській та сербохорватській мовах.

Передбачено і можливість подання *ь* окремо: *~ь~* або *jh*.

Як і було в ГОСТ 16876-71, буква *щ* зображується як *shh* – тобто *ш* з “хвостиком” у вигляді *h*. Це дозволяє також розрізнити прізвища типу

Ляшченко (від Ляшко) і Лященко (від Ляц), Сушченко (від Сушко) і Сущенко (від Суций) тощо.

Транслітерація сприяє й правильному прочитуванню слова – адже в цьому випадку не тільки графічна форма, а й вимова регулюються нормами мови-першоджерела. Так, у записі *Kujiv* літера *j* є показником належності цього слова до слов'янських – отже, й читання має бути відповідним. З іншого боку, штучна форма *Kyiv* (К'їв/Кийв/Київ/Київ) такого індикатора не має, а “засобами англійської мови” вона читається хіба що як “Кайв” чи “К'їв”. Самі ж англійці її не сприймають – адже такого витвору не існує в жодній мові. У той же час основна форма – записаний згідно з УЛ автонім *Kujiv* – не суперечить численним іншомовним екзонімам, у тому числі англійському *Kiev*, а сфери їх уживання регулюються згаданими резолюціями ООН. Відповідно до цих резолюцій, автонім *Ukrājina* (*Україна*) – це основна форма подання назви нашої держави. Іншомовні екзоніми *Ukraine* (англ.), *Ucrania* (ісп.), *Ucraina* (італ.), *Ukraina* (пол.), *Оукраїна* (елл.) тощо – це допоміжні форми, які можуть уживатися носіями відповідних мов у внутрішньому спілкуванні.

Практичний додаток до цього стандарту – комп'ютерна програма “Українська латиниця” (вона має доповнення у вигляді російської та білоруської частин), на яку 13 листопада 1995 року видане Свідоцтво №21 ДААСП України.

Додаткова Таблиця 2, де вживаються діакритичні (надрядкові) знаки, може використовуватися там, де необхідно зберегти кількість позицій для букв: у скороченнях та шифрах. Наявність нестандартних літер дещо звужує сферу її застосування.

Таблиця 2: українська латиниця з діакритичними знаками

Аа - А а	Бб - В в	Вв - V v	Гг - Ġ ġ	Гг - G g
Дд - D d	Ее - Е е	Єе - Ę ę	Жж - Ź ź	Зз - Z z
Ии - Y y	Іі - І і	Її - Ĳ ĳ	Йй - J j*	Кк - K k
Лл - L l	Мм - M m	Нн - N n	Оо - O o	Пп - P p
Рр - R r	Сс - S s	Тт - T t	Уу - U u	Фф - F f
Хх - X x	Цц - C c	Чч - Ć ć	Шш - Š š	Щщ - Ś ś
Юю - Ů ů	Яя - Ā ā	Ьь - J j**		

* на початку слова, після голосних та апострофа; ** після приголосних

Додаткова Таблиця 3, що є комбінацією Таблиць 1 і 2, може набути певного практичного використання як більш наближена до реальних латинографічних абеток.

Таблиця 3: комбінована українська латиниця з діакритичними знаками

А а - А а	Б б - В в	В в - V v	Г г - Ġ ġ	Г г - G g
Д д - D d	Е е - Е е	Є є - Je je	Ж ж - Ž ž	З з - Z z
И и - Y y	І і - I I	Ї ї - Ji ji	Й й - J j*	К к - K k
Л л - L l	М м - M m	Н н - N n	О о - O o	П п - P p
Р р - R r	С с - S s	Т т - T t	У у - U u	Ф ф - F f
Х х - X x	Ц ц - C c	Ч ч - Č č	Ш ш - Š š	Щ щ - Š š
Ю ю - Ju ju	Я я - Ja ja	Ь ь - J j**		

* на початку слова, після голосних та апострофа; ** після приголосних

Високий науковий рівень цієї розробки відзначений вітчизняними та зарубіжними фахівцями (див. [12, 16-17; 28, 16-17]) – зокрема, 16.11.2000 вона схвалена академічною Транслітераційною комісією, яка, згідно з дорученнями Кабміну та Президента НАН України Б. Патона (листи №129/444-1 від 24.04.2000, №129/665-10 від 09.06.2000, №129/78 від 16.10.2000), є „верховним арбітром” розробок у справах транслітерації. Комп’ютерна програма “Українська латиниця” встановлена в ряді державних інституцій, зокрема в НБУ імені Вернадського та МВС України. Отже, впровадження УЛ – справа міжнародного престижу держави.

На жаль, не всі спроби поширення УЛ відповідають загальноприйнятим нормам наукової етики та моралі. Наприклад, „автор” [29] познайомився з ідеєю латиниці та сутністю транслітерації з нашої доповіді у Львові 1994 року і спирається на наші попередні роботи – зокрема, на [9; 18; 30-32] – без жодного на них посилання. У „працях” [33; 34] також немає покликань на наші попередні публікації – але активно використовуються наші транслітераційні таблиці (з мінімальними, але постійними змінами), принципи транслітерації, перелік застосувань УЛ, приклад сербохорватської мови і навіть сам термін „латиниця”, впроваджений нами в 1995 році.

Причини таких дій прості: не вистачає аргументів, але дуже хочеться, щоб своє було зверху. У 1998 р. Технічний комітет зі стандартизації науково-технічної термінології (ТК СНТТ) на чолі з Б. Рицарем став на заваді участі України в розробленні міждержавного транслітераційного стандарту 7.79-2000 (СИБИД), а натомість, разом із Інститутом фундаментальних досліджень, розповсюджував як свій проект стандарту компілятивну розробку в обхід прийнятої процедури (див. [35]). І зараз ТК СНТТ видає себе за офіційних розробників стандарту транслітерації. Як стверджує ДП „УкрНДНЦ” в листі від 21.01.2010 № 2-10/20-323, він не доручав ТК-19 переглядати ГОСТ 16876-71 і не укладав договорів на розроблення національного стандарту стосовно правил транслітерування. Згідно з Положенням про ТК-19, транслітерація не входить у його сферу повноважень.

На нашу думку, голова ТК-19 використовує службове становище в особистих інтересах – а держава поки що втрачає кошти та міжнародний авторитет.

Схоже, неетична й не дуже законна активність ТК-19 спонукала Кабмін затвердити 27.01.2010 постанову № 55 щодо транслітерації, підготовлену цілком таємно, без обговорення з компетентними фахівцями і всупереч рішенням академічної Транслітераційної комісії. Додаток до цієї постанови уже втретє за роки незалежності накидає англійського „старшого брата” в написанні українських імен, що внаслідок порушення основних принципів транслітерації, затверджених Держстандартом 18 жовтня 1995 року, призводить до штучного отождолення ряду літер із літеросполученнями, зокрема „щ” і „шч”, „ц” і „тс”, „я” та „іа”, „ю” та „іу”, „є” та „іє”, пом’якшених приголосних із твердими. Тому за допомогою таких систем неможливо розрізнити прізвища, імена та назви *Шишченко* і *Шищенко*, *Сушченко* і *Сущенко*, *Галчук* і *Гальчук*, *Донка* і *Донька*, *Тронко* і *Тронько*, *Польова* і *Полова*, *Левіцький* і *Левитський*, *Брокгауз* і *Брохауз*, *Пії* та *Пій*, *Лар’їн* і *Ларін*, *Мар’ян* і *Маріан*, *Прудіус* і *Прудюс*, *Малюс* і *Малюс*, *Клаузіус* і *Клаузіус*, *Лялько* та *Ліалко*, *Ліана* та *Ляна*, *Медіана* і *Медяна*, *Міус* і *Мюс*, *Возіанов* і *Возянов*, *Гундеріан* і *Гундерян*, *Годулян* і *Годуліан* та багато інших (це так званий „синдром Мартина Борулі”). Також неможливо правильно відтворювати скорочені слова та аббревіатури: *кг*, *лісгосп*, *ЙЕКО*, *КІЩА*, *УНІАН* тощо. Для Києва – штучно придуманий витвір *Київ* – якого немає в жодній мові і через що іноземці вживають екзонім *Kiev*. А назва *Україна* записується як *Ukraina* – за російською латинографічною нормою. Вносити пропозиції щодо такої постанови має право Держспоживстандарт України – отже, було порушено й закон.

Таким чином, використання латиниці, розробленої в КНУ імені Тараса Шевченка, дозволяє поставити проблеми транслітерації українських текстів на наукову основу. Необхідно прийняти національний стандарт УЛ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Маслов Ю. С.* Введение в языкознание. – М., 1987. – 272 с.;
2. *Сердюченко Г. П.* Китайская письменность и ее реформа. – М., 1959. – 56 с.;
3. *Прядохин М. Г.* Пособие по изучению нового китайского фонетического алфавита. – М., 1960. – 22 с.;
4. *Григорьев Г. М.* Краткий китайско-русский словарь / Сост. Г. М. Григорьев; под ред. проф. И. М. Ошанина. – М., 1962. – 632 с.;
5. *Hoelzel Ed.* Öesterreichischer Unterstufenatlas. – Wien, 1989. – 182 s.;
6. *Dunn C. J., Yanada S.* Japanese. – London, 1965. – 312 p.;
7. *Тилков Д.* Граматика на съвременния български книжовен език / Гл. ред. Д. Тилков. – Том I. Фонетика. – София, 1982. – 299 с.;
8. *Реформатский А. А.* Транслитерация русских текстов латинскими буквами // Вопр. языкознания, 1960. – № 5. – С. 96-103;
9. *Вакуленко М. О.* Як записувати українські власні назви латинкою // Вісн. геодезії та картографії. – 1995. – № 1(3). – С. 68-72;
10. *Вакуленко М.* Про “складні” проблеми українського правопису (українська латиниця, запозичені слова та ін.). – К., 1997. – 32 с.;
11. *Вакуленко М.* Українська латиниця як стандартизоване доповнення до українського правопису //

Бібл. вісник. – 1998. – № 2. – С. 10-12; **12. Вакуленко М.** Штрихи до фасаду державної мови // Вісн. Книжк. Палати. – 1998. – № 10. – С. 16-17; **13. Ateryu H.** First 500 Words Russian / *Ateryu, H., Kirilenko, K.* – Chick-fil-A, Inc. by Frederic Thomas Inc., Naples, Florida, USA, 2003. – 24 p.; **14. Тимошенко П. Д.** Хрестоматія матеріалів з української літературної мови. – Частина II. – К., 1961. – 348 с.; **15. Москаленко А. А.** Історія українського правопису (радянський період). – Одеса, 1968. – 39 с.; **16. Щерба Л. В.** Транслітерація латинськими буквами руських фамилий і географіческих названий. – М., 1940. – № 3. – С. 119; **17. Якобсон Р. О.** О латинизации международных телеграмм на русском языке // Вопросы языкознания, 1965. – № 1. – С. 111-113; **18. Вакуленко М.** Правопис – друга натура? // Українська мова і література в школі. – 1993. – № 11. – С. 59-61; **19.** Лингвистические задачи / Сост. В.М. Алпатов, А.Д. Вентцель и др. – М., 1983. – 223 с.; **20. Zima, M.** Transliterace, transkripce a jine druhy prepisu // Explizite Beschreibung der Sprache und automatische Textbearbeitung. XII. Questions of Orthography and Transliteration. – Matematicko-fyzikalni fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1986. – С. 101-174; **21. Меіе А.** Общеславянский язык. – М., 1951. – 491 с.; **22.** Історична граматика української мови / Безпалько О. П., Бойчук М. К., Жовтобрюх М. А. та ін. – К., 1957; **23. Вакуленко М.** Наукові засади відтворення запозичених та іншомовних слів: інваріантна транскрипція і транслітерація // Вісн. Книжк. Палати. – 1999. – №10. – С. 6-9; №11, С. 15-18; **24. Vakulenko, M. O.** Transliteration Through a Slavonic Latin Alphabet: Saving Information and Expenses // Вісн. Київськ. лінгвіст. ун-ту. – Серія *Філологія*. – Т.2. – №1 (1999). – С. 85-94; **25. Vakulenko, M.** Simple-correspondent transliteration through a Slavonic Latin alphabet // J. of Language and Ling. Studies. – Vol. 3, Issue 2. – 2004, pp. 213 – 228; **26. Вакуленко М. О.** Акустичні характеристики та інваріанти звуків української мови // Наук. вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ. – Філологія, педагогіка, психологія. – Вип. 1. Київ, 2000. – С. 62-66; **27. Ladefoged P.** A Course in Phonetics / University of California, 1975. – 196 p.; **28. Вакуленко М.** Правописні аспекти науки термінології // Вісн. Книжк. Палати. – 1998. – № 11. – С. 15-17; **29. Рожанківський Р.** До проекту універсальної таблиці українсько-латинської транслітерації / Тези 4-ої МНК "Проблеми української науково-технічної термінології", Львів, 1996. – С. 70-72; **30. Вакуленко М.** Українська латинка: правильне відтворення наших власних назв / Тези 3-ої МНК "Проблеми української науково-технічної термінології". – Львів, 1994. – С. 118-119; **31. Вакуленко М. О.** Українська латинка: відтворення без спотворення / Доповіді та повід. МНК "Відтворення українських власних назв (антропонімів і топонімів) іноземними мовами", Київ, 1993. – К., 1995. – С. 48-52; **32. Вакуленко М. О.** Українська латиниця: історія та перспективи / Тези доповідей та повідомлень Всеукр. наук.-практ. конф. з топоніміки "Створення національного інформаційного банку географічних назв". – К., 1995. – С. 8-9; **33. Рицар Б., Рожанківський Р., Микутьчик Р.** Транслітерування українських текстів з кирилицю в латиницю // Вісн. нац. ун-ту "Львівська політехніка". – 2008. – № 620. – С. 55-61; **34. Рицар Б., Рожанківський Р., Микутьчик Р.** Транслітерування українських текстів із кирилицю на латиницю // Укр. термінологія і сучасність. Збірник наук. праць. Випуск VIII. – К., 2009. – С. 228-231; **35. Вакуленко М.** Українська латиниця чи львівська? // Вісн. Книжк. Палати. – 2000. – № 9(50). – С.14-15.